

ZPRAVODAJ 3

1. 12. 2017

Včerejší představení *Smíření Komorní scény Aréna* ve mne znovu oživilo myšlenku či lépe blahosklonný povzdech nad uzavřeností podobných témat. Protože lidé, kteří by takovéto inscenace (či jiná díla) nejvíce „potřebovali“ zhlédnout, nejspíš do divadla přijdou málokdy, do Arény tím méně. A kdyby se tam náhodou ocitli, obávám se, že by nepochopili a neprožili. Takže se pak na především teatrologickou mysl začnou drát nepříjemné úvahy, že v širším kontextu částečně ztrácí důležitost, jak dobře, jak nečernobíle, jak historicky věrně dílo obraz minulosti zprostředkovává. Nabízí se pak spíše otázky po tom, jakou formou umění či jednoduše komunikace se k individuíům propadajícím záchvatům samospasitelné českosti a oprávněnosti pomst všeho druhu propracovat. Zcela očekávaně odpověď nemám a nemyslím si, že se v dohledné době objeví. Stačí si jakékoli záchvaty naděje zchladit ledovou sprchou teď již libovolné internetové diskuse. Třeba o tom, že by bylo fajn, kdyby někdo na pokladnách DPMB uměl anglicky, aby si cizinci mohli koupit průkazky na MHD.

Nezbývá mi tak, než zcela elitářsky věřit, jako v jiných případech, v emancipaci kultury (a jiných intelektuálních odvětví) do kolektivního nevědomí. Odtud se snad jednou směle zárodky tolerance a (sebe)reflexe proderou do individuálního vědomí.

PÁTEK 1. 12. 2017

- 10.00 **PREZYDENT KROKADÝLŮ** /
W. Miller
Stará aréna
- 13.00 **I. SEMINÁŘ**
Kavárna Staré arény
- 15.30 **VYROZUMĚNÍ** / V. Havel
Komorní scéna Aréna
- 18.30 **VELKÝ SEŠIT** / A. Kristofová
Divadlo Petra Bezruče

POSLEDNÁ SPRÁVA O FILOKARTII

Ako nám v rozhovore predznamenala **Markéta Matulová**, dejovú líniu by sme v *PS: ... odepíš!* hľadali len márne. Okrem nej tu však pozorný divák mohol nájsť takmer všetko ostatné.

Už začiatok predstavenia napovedal, že nepôjde o len taký obyčajný divadelný „kus“. Od úvodu až do konca totiž stále niečo viselo vo vzduchu – a nebola to len nostalgicky známa poštová trúbka. Spolu s ňou sa v sále vznášala aj poriadna dávka absurdnosti, ktorá bola základnou stavebnou zložkou inscenácie o kráse a patetickosti, dnes už takmer zabudnutého komunikačného prostriedku – pohľadníc.

Pri inscenovaní tvorcovia evidentne nekládli svojej kreativite žiadny odpor a snažili sa aj z najobyčajnejšieho textu vyžmykať čo najviac. Táto snaha im do veľkej miery vyšla, hoci sa miestami zamotali do prednastavených šablón, ktoré opakovaním strácali na zaujímavosti (umelý smiech viacerých postáv). Ich funkčným protikladom sa stali opakované prvky, viažuce sa na konkrétny charakter a nie len vonkajšie znaky (pani s tajničkami, chlapec v tábore).

Hranice svojej tvorivosti hľadali najmä herci, pre ktorých sa toto dielo stalo skutočným maratónom – metaforicky, ale aj doslova. Vystriedať niekoľko rolí a kostýmov počas tak krátkeho časového úseku a udržať pri tom dostatočné odlišenie jednotlivých charakterov, si žiada viac ako len fyzickú kondičku. Udržať napätie, úroveň humoru a to všetko za plnej sústredenosti, s neľahkými prechodmi, im pridáva na našom uznaní. Ako potvrdenie, že sa tu dá nájsť naozaj všetko, odhaľujú nám herci aj svoju muzikálnu stránku, každý v niektorom zo zhudobnených výstupov. Práve tieto výrazne pomáhajú rozhybať celkové tempo, ktoré sa, žiaľ, v spleti podobných príbehov občas nevyhne stagnácii.

Za zmienku stojí tiež prvok brutality, ktorý si režijno-dramaturgický tandem vzal za svoj. Medzi telefonujúceho Méđu a Miloša Zemana tak pridali scény ako škodoradostné kopanie chlapca spolužiakmi, masové vyplúvanie zubov či zastrelenia jedného z Hitlerových prívržencov a jeho družky. Tento druh humoru sa u niektorých divákov môže pohybovať na hranici znesiteľnosti, čo však tvorcom, odhodlaným pustiť sa do takejto neobvyklej koncepcie, evidentne nevadilo.

Ako sa ukázalo, aj filokartia môže mať priame následky na divadlo, dokonca zapríčiniť vznik inscenácie. Takej, ktorá sa stane prehliadkou absurdít založených na príbehoch skutočných, no zároveň anonymných postáv, v ktorých sa môže každý z nás nájsť a ktoré zrejme ani nedúfali, že sa ich pozdrav či „krátky vtipný veršík“ niekedy dostanú na divadelnú pôdu.

TWEETY

Bažím po tom vědět, co je tajenkou křížovky. Počkat medvěd? Ještě ke všemu kulturní? Béeééé! Hlavně odepiš.

Ema Šlechtová

Myslím, že úrovně kulturního medvěda stejně nelze dosáhnout. O co se tu vlastně snažím?

Barbora Kašparová

PATOLOGICKÝ PŘÍPAD NA TALÍŘI

Tři ročníky festivalu ostravských divadel možná stačí k tomu, aby vynikl obecnější rys některé z prezentovaných kulturních institucí. *Ted' mě zabij* je má třetí zkušenost s tvorbou Janusze Klimszi na zkušebně NDM. Před třemi lety uvedl *Podivný případ se psem Marka Haddona* a Simona Stephense a vloni *Mayenburgova Mučedníka*. Zastřešuje je naturalistické herectví Roberta Finty v hlavní roli. Na tři různé způsoby tvoří centrum inscenací psychicky či fyzicky postižený nebo vyšinutý chlapec, jenž symbolizuje závažné společenské téma.

V Klimszově režii se v jeho osvědčeném formátu – hodně umluveného realistického jevištního tvaru pro zkušební scénu s Fintou jako východiskem díla, šablonovitě konstruuje další dnes diskutované téma života s handicapem, který komplikuje otázka eutanázie jako možného řešení trápení smrtelně nemocného člověka. Chybí zde ale dořečení, které by motivy aktualizovalo či je jakkoliv těsněji vztáhlo k žité realitě publika. Takto jako bychom seděli a patřili z bezpečné vzdálenosti skrze skulinku ve zdi do kuchyně postižených sousedů a dojíмали se nad jejich srdceryvnými tragickými osudy. Dojmeme se tak, až získáme pocit, že jsme prožili a emoční souznění nám vytvoří iluzi angažovanosti. Ve skutečnosti jde však o dojetí prázdné a pokrytecké. Potenciál tématu se tím chytá do pastí. Emoce totiž zaženou aktivní zamyšlení nad společenskou otázkou do kouta. Vypadá to jako dokudrama, ale k dokudramatu to má daleko. Nic strašného nehrozí, protože na vše se jen hraje, naprosto neškodně.

Zde se pomalu rýsuje můj problém s dramaturgicko-režijní koncepcí inscenace. Herectví je ryze psychologické a práce s postavou až naturalistická, nápodobou nemocných těl Roberta Finty a Davida Viktory počínaje, pravidelným pitím panáků, polykáním prášků a líbáním konče. Jenže ze situací číší opatrnost, aby se to zase úplně nepřehnal. Tuto poznámku nemíním jako apel na nahá těla či jiné přepjaté extrémy. Chci poukázat na to, jak je inscenace široce rozkročená do dvou opačných směrů. Na jedné straně „hra na“, na straně druhé „provokace“ nápodobou skutečnosti. Na základě stylové podobnosti s *Mučedníkem* si ale myslím, že to způsobuje prostě jen využití již použitého zřejmě oblíbeného dramaturgického formátu.

Osobně mi zavání alibismem koukat na divadle na holý lidský osud, jež představuje hodnotu sám o sobě. Ať herecký výkon napodobuje realitu sebedůsledněji. Takové stanovisko pro mě představuje promarněnou šanci otevřít veřejnou „debatu“ o důležitém současném problému. A navíc to postrádá šmrnc.

TWEETY

Určitě závažné i provokativní téma. Bohužel jsem občas sledovala víc hokej.

Barbora Havlová

Rozbité kachlíky stejně jako syn s otcem. Patetický konec doplněn mými ještě patetičtějšími slzami (*stud?*).

Ema Šlechtová

O KROK BLIŽŠIE K ZMIERENIU

Doba cca 70-tich rokov nie je až taký dlhý čas a medzi pamätníkmi nájdeme veľa obhajcov dobových činov. Je to prirodzené. Pre nich. Pre nás, verím, že nie. Tieto témy sú čím ďalej pálčivejšie, ale bude ešte nejaký čas trvať, kým budeme schopní pozrieť sa na vec pragmaticky. Každý z nás si nájde známeho, kto mal so systémom čosi spoločné.

Napriek tomu je inscenácia KSA sypaním popola na vlastnú hlavu. V *Smiření* je pohľad na problematiku trochu čiernobiely. Vždy, keď sa stretnem s vojnovým filmom, hrou, literatúrou, Nemci sú tí zlí. Vŕfazi píšu históriu. Tu sa stretávame s opačným prístupom. Nemci sú v pozícii trpiacich. Všetci vieme, že ľudia, ktorí konajú v takýchto situáciách, sú ovplyvnení dobovou propagandou alebo situačnou eufóriou. Nemôžem si dovoliť nikoho súdiť. České obyvateľstvo však pôsobilo miestami až príliš zversky.

Od začiatku sa pretkáva ironický prístup s realistickým herectvom. Inscenácia sa otvára národnou operou *Libuše*, ktorá je pravdepodobne narážkou na inscenáciu z roku '45, vzniknutej pri oslavách oslobodenia. Hľadanie „národnej identity“ začína pri bájnych hrdinoch a končí na termálnom kúpalisku. V predstavení sme nevideli vyvíjajúci sa príbeh. Videli sme fragmenty doby.

Inscenácia sa dá rozdeliť na realistické výstupy a zborové scény. Zbor stvárňuje obyčajný český ľud. Často veľmi vtipne a zároveň mrazivo zobrazujú brutalitu ľudí. Spomínaná *Libuše*, rabovanie majetkov, alibistické hovorenie „*To já ne! Já jsem tam nebyl!*“, milá riekanka o pogromoch, ale tiež „*Učit se, učit se, učit se!*“ alebo - propaganda v praxi.

Realistické časti sú mrazivejšie už od začiatku. O funkčné prepájanie súčasnosti s minulosťou sa stará priestor. Dnes si v tom istom domčeku chystajú obed traja kamaráti, ktorých vidíme v iných situáciách, ako zastupujú jednotlivé „ideológie“ - *Císovský* - Nmec, neskôr vyšetrovateľ v 50. rokoch, *Čapka* - niekdajší kňazský seminarista, potom partizán a *Kaluža* - komunista.

Pri herectve sa pozastavím jedine pri miestami prílišnej expresivite, ktorá je však v Čechách bežná. Preto môže byť moja výhrada spôsobená len nezvykom. U nás by som v takom prípade ale protestoval a požadoval menej. A vzniklo by viac. Ale to len na okraj.

Smiření otvára témy, na ktoré nesmieme zabudnúť. Je to časť histórie, za ktorú nie som zodpovedný ani ja, ani vy, ale my. Zdedili sme to. Dedičstvo (ako ten obraz). Musíme si pripustiť aj nepekne stránky dejín. V spoločnosti je ale stále veľa ľudí, ktorí majú svoju - inú pravdu. Tí, žiaľ, do divadla neprídu. A to je iný problém.

TWEETY

Za trilogii hranou najednou! Cisoovského proměna z Eichmanna v ustrašeného Čecho-Němce a zpět v komunistického fízla prostě nahrává metavýznamu.

Jiřina Hofmanová

SMÍŘEN jsem vySLYŠEN, že S NADĚJÍ jsem nejlepší byl.

Vojtěch Orenič

KDYBY ŠLO ASPOŇ O PENÍZE

Asi do třetiny představení jsem doufala, že se *Hodina před svatbou* stále ponese v duchu „dobře udělané činohry“. Bez velkých propadů, s přiměřenými hereckými výkony a chytře spletenými osobními příběhy postav kráčející k ne úplně čekanému, byť v celku nevzrušivému závěru rámované v opulentní, gaudíovské scénografii s esteticky potěšujícími kostýmy. Ale poté se celé dílo začalo znejasňovat a upadat do nepochopitelnosti.

Obávám se, že problém počíná už v samotném textu, který vlastně ani nekonstruuje situace, ale jenom sled tu více tu méně poutavých dialogů. Pánové si samozřejmě závažně povídají o businessu, zradách a traumatech, zatímco ženám autor přenechává zdánlivě otevřené propírání sexuality, aby se zamaskoval fakt, že s nimi jinak nakládá jako s nepřilíš cennými objekty. Nejlepší vlastností, jakou dostaly dámy do vínku, zůstává spasitelský komplex provedený v tradiční nevinné, ale také v akční a razantní či pragmatické až skeptické variantě.

Na to navazuje prázdnota, již lze cítit za jednotlivými postavami. Text neposkytuje dostatečnou oporu pro vytvoření celistvého charakteru a náznaky „příběhů z minulosti“ jsou natolik útržkovité a pronesené mezi řečí, že nemohou členům povedené rodinky vyhrát divácké sympatie ani antipatie. Tento problém v inscenaci přetrvává netknut režijně-dramaturgickým výkladem.

Celá zápleтка tím pádem stojí na reakcích, jež přeskakují několik přechodových emočních stadií, a pocitech, pro jejichž prožití ani reprezentaci nezbyvá na jevišti místo. Konec tak směle kráčí k absurdnímu dramatu, aniž by měl něco z jeho objevnosti a zaumné reflexe reality. Rovněž inzerované téma „peněz až na prvním místě“ se ve scénickém dění hledá jen obtížně. Ano, zobrazený klan dává očividně slovu „zámožný“ nový význam, ale to, co by se chtělo drát na povrch, leč troskotá, se spíše blíží obecnějším rodinným problémům, generačnímu střetu a motivu zrady.

Lichost inscenátorského výkladu nejviditelněji dokumentuje Alex v podání **Ivana Dejmal**a. Díky nejagresivnějšímu přístupu této postavy k probíhajícím událostem si zdánlivě uzurpuje velké množství prostoru v příběhu. Tuto nerovnoměrnost pak posiluje styl projevu, jaký byl pro postavu zvolen, jelikož ve vnějšíkové intenzitě všechny ostatní přerůstá o několik úrovní. Jako by nešlo domnělého světáka, sukničkáře, hýřila a násilníka zahrát subtilnějšími a úspornějšími pohyby a s přirozenou hlasitostí.

Mohla to být „alespoň“ obstojná sonda do příbuzenských vztahů, ale ta se nedá dělat bez ponoru, pochopení a živoucích postav.

TWEETY

Nevěřivé výrazy, kroutící hlavy a pusy dokořán. Ztracen byl nejen divák, ale i samotní herci. Nechtěli jste radši opravdu vyprávět ten „normální příběh“?

Sarah Slavičková

Keby som mal také schody doma, tak tiež po nich nechodím.

Max Sobek

„DON QUICHOTI Z BESKYD“ aneb čistěBílé divadlo

TWEETY

Počáteční zaváhání, zda se nacházím někde v zemích německých na Oktoberfestu, nebo jestli ostravská verze skupiny **Plastic People** povstala z pilin. Následuje údiv a nakonec intuitivní očekávání čehosi neopakovatelného, a to jsme byli teprve v kavárně **Staré arény**. Oslava **Petra Bezruče**, stručná hodina dějepisu, alkoholové opojení, folklór, dřevařina, horničina, ale hlavně upřímný zápal pro věc, to všechno a mnohem víc zahrnují tvůrci do milé půlhodinky. Nebylo třeba ani zmiňovaných 70 000 horníků, stačilo sedm performerů a dva hudebníci na to, abychom nakonec všichni odcházeli s upřímným úsměvem na tváři. Nic pro slabé nátury, vzduchem lítají třísky a sladká vodka teče proudem. Zralý věk tvůrců se rozhodně nebránil moderně, dokonce nechyběla ani často (zne)užívaná (polo) nahota. Teleportovali jsme se do ovzduší pravé slezské krčmy, kde sám mistr Bezruč, rebel, bard či připitý zpěvák, který se nebojí mluvit, trůní v čele stolu a bouří nás. Když jsme si všichni dobroukali a dopili vodečku, zábava ještě zdaleka nekončila. Křest kalendáře jako pravý „happening“ plynule navázal na shlédnutý kus. Vykašleme se na všechny divadelní šarady a dělejme to od srdce. Hlavně mějme na paměti, že jsou stále lidé, kteří básně čtou!

45 minut, které nikoho nenechají chladným a rozzáří každého! Zkrátka: neskutečný zápal pro věc a pohazení na duši!

Sarah Slavičková

Konečně prolnutí divadla se skutečným životem – ztělesněná autenticita. Zatím nejsilnější zásah – přímo do srdce.

Ladislav Vrchovský

Emá Šlechtová

JÁ, JÁ TOHO VĚŠTEC OD BESKYDU LIDU

ROZHOVOR SE ŠTĚPÁNEM KOZUBEM

Povídali jsme si nejen o Komorní scéně Aréna, jejímž členem donedávna byl, ale také o vážných tématech i komediích.

Jak se máte?

Dobře se mám... Jo, jde to.

Zajímá mě to, jelikož jste právě odehrál představení *Smíření*, inspirované skutečnými událostmi po konci druhé světové války. Jak moc se vám daří držet si odstup?

Tak snažím se si odstup udržovat. I když zrovna u takovýchle věcí mám pocit, že je to potřeba ještě víc. Nicméně na to, aby se tam dostal určitý kus pravdy, nějaká autentičnost, aby to na diváka nějakým způsobem doléhalo, aby to komunikovalo, musí člověk někdy hrábnout do zvláštních věcí. Nicméně odstup je potřeba, samozřejmě.

Liší se u vás nějak příprava na roli, která má inspiraci v realitě?

V podstatě asi ne. To, co je pro mě nejdůležitější na začátku práce, je porozumět a pochopit, proč ta daná postava, kterou ztvárňuju, jedná, jak jedná, proč se nějak chová. Ve chvíli, kdy tohle všechno pochopím, někdy to trvá samozřejmě dýl, někdy kratší dobu, tak potom se to snažím jenom korigovat.

Jaký význam vidíte v uvádění inscenací, jako je v případě Arény právě *Smíření*, *S nadějí*, i *bez ní* nebo *Slyšení*?

Tak myslím si, že ta hlavní věc, co tady hraje, a je třeba v tomhle představení a která je

pro mě nejdůležitější, je vlastně to, abychom nezapomněli na některé věci, které se děly a které se, nedej Bůh, můžou opakovat. Takže pro mě je to ta aktuálnost, ta živost a opravdovost, co v tom pořád jsou, i když dneska žijeme v jiné době. Je to takový zvednutý prst.

V roce 2015 opanovala Komorní scéna Aréna Ceny divadelní kritiky, vy sám jste obdržel ocenění pro Talent roku. Loni Aréna obhájila kategorii Divadlo roku a zároveň vaše představení bývají pravidelně vyprodaná. Čím si vysvětlujete symbiózu přízně odborné i laické veřejnosti?

No, to je dobrá otázka. Já jsem si třeba jako student, když jsem sem chodil do divadla, taky nějakým způsobem toto divadlo zamíloval a oblíbil. Myslím si, že tady hraje roli víc faktorů. Je to podle mě jednak prostor, který Aréna má, který je v něčem živý, kontaktní, což jsem měl jako divák vždycky rád. Taky, myslím si, je tady dost stmelový herecký soubor individualit, a to poměrně výrazných, které vytvářejí určitý celek. A samozřejmě taky velkou váhu tady na tom má Tomáš Vůjtek s Ivanem Krejčím, což je dvojice, která na sebe dost slyší a vždycky nám připraví nelehký úkol, ale o to víc má člověk chuť do toho jít. Takže si myslím, že to je dané nejenom tématy, které se tady hrají, ale i souborem více faktorů, které utvářejí tvář divadla a která je asi pravděpodobně pro lidi přitažlivá.

A co OST-RA-VARové publikum? Má pro vás nějaká specifika a připravujete se na něj?

Ani ne. Sice ano, větší napětí tam vždycky trošku před představením je, ale je dobrý si vždycky uvědomit, že i to jsou diváci, pro které my hrajeme. A jediné, co člověk ví a někde vzadu na to myslí, je, že tady sedí akorát víc lidí, kteří do toho vidí, kteří jsou z oboru. To člověk ví, ale určitě to není tak, že si řekneme, že dnes hrajeme pro OST-RAVAR, tak dneska budeme hrát lip, to ne.

Jaká je budoucnost Štěpána Kozuba? Je spjata s Komorní scénou Aréna a s Ostravou?

Ano. Sice jsem z Arény teď odešel na volnou nohu, ale dohrávám tady všechny inscenace, ve kterých už jsem a zkouším tu další inscenaci, Tři sestry, to už jako host. Ale v Aréně budu pořád působit, v Ostravě taky. Dělán teď i v jiném divadle. V Divadle Mír děláme komedie, pro diváka spíš na uvolnění, zatímco tady v Aréně děláme spíš složitější věci. Mě baví to balancování na tom, že nedělám jenom takové zatěžkavosti, ale dělám i volnější věci a baví mě se mezi tím tak jako houpat.

Mluvě o tomto typu činohry, tedy komediích, myslíte si, že i divadlo, které se dělá pouze za účelem pobavení diváka, má své plnohodnotné místo a může mít svůj vliv?

To je otázka, no. Nad tady tím já už přemýšlím dlouho a vlastně jsem dospěl k tomu, že si myslím, že jo. Protože zase, záleží jaká komedie a jak je udělaná. Pro mě, jako pro herce, se moc neliší přístup k práci, jestli

dělám Smíření nebo dělám absurdní třískutou crazy komedii. Já si myslím, že dobře udělaná a zvládnutá komedie je poměrně vzácnost, to, aby nebyla blbá, hloupá a vulgární. Dobře udělaná komedii je, myslím, vrcholný druh umění a u nás dost podceňovaný žánr. To si zase myslím, že v jiných zemích, jako je třeba Francie nebo Itálie, tam kdybychom řekli, že je komedie odpad, tak by nás tam asi hnali holi. Ale to je otázka názorů. Já mám rád, když to balancuje a pro mě, jako pro diváka, je jít do divadla a parádně se pobavit a zasmát se a odcházet z divadla pobavenej a nezatěžkavě stejný druh požitku jako odejít z divadla zatěžkavě vážnějšími tématy. Je to pro mě stejný druh požitku, akorát v jiném měřítku.

Nesouvisí tedy i uvádění těch komedií, které nejsou tak dobře udělané i s tím, že český divák se spokojí s...

... no ano. To si myslím, že je ten největší problém. Že my jako Češi máme takovou vzácnost, takový dar, že jsme docela schopní si dělat legraci sami ze sebe, což neumí úplně každý. A z toho by bylo dobré těžit, myslím si, třeba zrovna na tom divadle komedie. Já osobně jsem už hrozně dlouho nezažil komedii, kde bych fakt odcházel úplně uspokojen skvělou zábavou. To už jsem dlouho nezažil a tohle zkusit je pro mě právě určitý druh výzvy. Zkusit to a nabídnout lidem druh komedie, který by pro ně mohl být dostatečně výživný.

Za rozhovor děkuje Barbora Havlová.

U Myrona, Bezručů, Dvořáků a j. v. Míře si (z nás) už vystřelili. Kto bude d'alsí?

Nikoleta Tužinská

Projekt se uskutečňuje za finanční podpory Ministerstva kultury České republiky a statutárního města Ostravy. Festival pořádá činohra Národního divadla moravskoslezského ve spolupráci s Komorní scénou Aréna, Divadlem Petra Bezruče a Starou arénou.

MINISTERSTVO
KULTURY

Moravskoslezský
kraj

OSTRAVA!!!

NÁRODNÍ DIVADLO
MORAVSKOSLEZSKÉ

Šéfredaktorka: Jiřina Hofmanová

Zástupkyně šéfredaktorky: Barbora Kašparová

Redakce: Barbora Havlová, Max Sobek, Ema Šlechtová, Nikoleta Tužinská

Grafička: Petra Novotná

Kontakt: Haylinn@seznam.cz